

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol,
Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover,
Plassa del Palau, 2.A Palma: Llibreria d'En Guasp,
Morey, 6.—Taller d'encuadernacions
d'En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest
Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar
y Fontdevila Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltau i oïreu

Calda

N'haurem de donar una an'aqueys grans banastres i cap-esforats d'anti-clericals, que segueixen demunt es seus paperots i fora des paperots fent-ne cent per un passol, demostrantse missatges naturals d'En Barrufet, que les pagarà sa soldada ab s'única moneda qu'ell manetja, qu'es es foc de l'Infern, aont les devertirà de casta granada. Vaja, idò, donem sa mica de calda, que massa la se mereixen; i ja que hi som, donemlosho que hu pac.

I

¡Tot vos sia enhorabona, republicans i socialistes!

La vos mereixeu ben cumplida p' es gran triunf a sa man-revès que heu obtengut ab totes aqueixes *vagues* i provatures de Revolució qu'heu fetes dins Espanya, pagats p'ets enemics d'Espanya i per posar Espanya, sa vostra Patria, en ridicul davant ses altres nacions. ¿Sabeu com en sou sortits d'aqueixes *vagues* i provatures de Revolució? Idò per l'estil d'un que li tiren demunt una bassinada plena... d'allò... ¿sabeu? ¡Sabeu que'n fèyeu de pudor! i encar'ara! En fa massa sa *carn venuda*.

I no vos cregueu que només som només som noltros clericals que deym que aqueixes *vagues* i provatures de Revolució son estades per voltros un fracàs ferest. E-hu confessá ben clar i llampant es diari republicà de Madrid *El País* aqueys dies passats. Vos ne tirá una partida a ferir *El País*. Va dir qu'aqueixes *vagues* havien demostrat qu'axí meteix son moltets es socialistes, pero que no tenien directors; i, que si'n tenen, no gosen sortir a's mig. Digué també que sa «Conjunció republicana-socialista» ha demostrat que no serveix per res de lo qu'hauria de servir, això es ni per aturar sa guerra de Melilla ni per sa Revolució. I finalment digué *El País* que ab totes aqueixes *vagues* i provatures de Revolució lo qu'han conseguit es republicans i socialistes es facilitar sa tornada d'En Maura an es Poder. Si es estat alló d'obrirli ses portes de pint en ample, i dirli.— ¡Vaja, D. Toni! ¡pot entrar en voler! ¡quant tenga gust, si es servit!

¡Ja hu val ab aqueys republicanetxos i socialistexos tan curts de gambals i tan afectats de fayó! Per part nostra ¡que se'n atipin fins qu'esclatin!

II

Es contrari més gros de sa república

¿Que no hu sabeu quin es? Sa dona, sa dona de cada republicà. Això con-

fessa *El Ideal* dissapte passat. Vetaquí ses seues meteixes paraules: «La más bella mitad del género humano, la fiel compañera que endulza nuestra existencia... es el adversario más terrible que tiene la causa de la... república». I es natural que sia així. Ses coses garrides amen, estimen lo hermós lo garrit, no lo lleig, lo grosser, brossenc. I com sa república que s'estila per Erpanya i ses altres nacions llatines, es una cosa tan lletja, tan mal garbada i mal feta i tan oyosa i brutanxa, no es gens estrany si «sa més bella mitad del genere humá» no de república i si'n fuig com de sa fam i de la mort. E-hu saben massa ses pobres dones des republicans ses ganancies i ses resultes que duen a ca-seua ses idees republicanas.

Si, té molta de raó es paperot republicà: sa dona, «sa feel companyona que endolceix s'existencia» an es republicans, sa seua meteixa dona que no'ls es infeel ni traydora, que mira per ells, que cerca's seu bé, que 'ls «endolceix la vida», sa seua feel companyona, e-hu regoneix es meteix paperot republicà, es «es contrari més gros que té sa causa de sa... república». Això els hauria de fer veure an es republicans que sa república qu'ells somien, no pot esser cosa, allà ont sa seua «feel companyona», que'ls «endolceix s'existencia», la du tan cuantra i tan cuantra a sa república. I ¿per que la hi du, sino perque veu i toca ab ses mans qu'es pitjor que pesta cernuda p'es seu homo republicà, tant p'es cos com pe' s'anima com per ca-seua?

I va tan... tapat s'articulista de «El Ideal» que fa aquella preciosa confessió sobre s'actitut de ses dones respecte de sa república, que diu que, si ses dones en son tan contraries, se deu a que's deixen dir gir des qui deixen dirigir des qui seuen dins es confessionaris.— ¡Ca, homo! ¡Ja hi anau errat! A ses dones, per sebre que poren esperar de sa república, les basta i les sobra veure's miracles que fa's seu homo si es republicà, i quines son ses conveniencias que li duen ses idees republicanas. En saben més la prima ses dones des republicans que no es meteixos confessors, i d'un bon tros!

I proposa aqueix escriguedor que per «redimir» sa dona, per treurela de s'influencia des confessionari, lo més curt es ferli estudiar historia. «Es dia que sa dona sapia, diu ell, que entigament la consideraven com una bístia, un cos sens ánima posat an el mon just per saciar ets apetits bestials de s'homo, son amo i senyor... comprendrà» que s'influencia des confessionari li es pesta.— ¡O pobre errat de contes d'escriguedor! ¡ja hi anau calsat per aygo! Si sa dona estudia s'història, vera ¿eh?, veurá

que's pecat, que sa dolentia humana, sortida tota des pecat, tirá sa dona dins un abisme de miseria, postració i vergonya, i axí la trobá el Bon Jesus com vengué an el mon, així la trobá l'Esglesia Catòlica com, fundada de Jesucrist se va estendre per tota la terra. Axí se trobava sa dona dins es paganisme i s'hi troba encara dins tots es pobles no cristians: tractada com una bístia, considerada just com un instrument per saciar instints bestials. No, escriguedor de «El Ideal» qui va treure sa dona d'aqueix estat vergonyós, no va esser, com vos deys, «sa marxa lentament progressiva de s'humanitat». ¿Com está sa dona entre's mahometans? ¿com está entre's xinos? ¿com está sa dona dins tots ets altres pobles gentils? Per l'estil d'així com estava entre's grecs i romans quant Deu fundá l'Esglesia Catòlica. «S'humanitat» desde llavò no s'es aturada de «marxar lentament», pero sense fer res per treure d'aquell estat verhonyós sa dona mahometana sa dona xina, sa dona de tots ets altres pobles gentils. S'únic que ha sabuda treurela de tal estat vergonyós, es estat es Cristianisme, l'Esglesia, es confessionari. Si, negú més que's Cristianisme ha sabut fer que sa dona deixás d'esser tractada com una bístia, deixás d'esser tractada just com un instrument per assaciar ets instints bestials. Sols es Cristianisme ha sabut ensenyar a s'homo que sa dona es sa seua companyona; sols es Cristianisme ha sabuda fer sa dona senyora de ca-seua, en lloc d'esclava, en lloc de bístia, qu'era així com la tractaren sempre i la tracten encara tots es pobles gentils. no cristians; i res pus qu'una esclava i qu'na bístia seria sa dona encara per tot arreu, si no fos p'es Cristianisme.— Si, ¡o republicans que n'estudiin ses dones d'història; feyslosne estudiar a totes ses que comandau! Mos basá que sia historia vera, no falsificada, no raigs de mentides i d'estupideses. ¡Que n'estudiin d'història ses dones! Com més n'estudiaran, més veurán que tota sa dignitat i tots es drets de que avuy gaudeixen, no deuen res d'això a negú més que a l'Esglesia, an es Cristianisme. Com més n'estudiaran d'història, més contraris serán de sa república que s'estila dins Espanya i demés païssos llatins.

¡Hala, idò, republicanetxos, feyslosne estudiar d'història vera a ses vostres dones! ¡Ja hu veureu si haureu d'arribar a dir: «oli mos hi es caygut!»

III

Armonies republicanas

El Ideal posa un article contra En J. Moya i s'in-*Justicia*, que no los deixa part sana. An En J. Moya li dona 's títol de «exterminador», això es,

esveidor «des republicanisme de Manacor». Si es monárquics l'haguessen llogat an En J. Moya per esfondrar i afonar, ab capa de republicà, «es republicanisme de Manacor», no hi hauria tirat tant a dretes a ferli fer avuy.

S'article de *El Ideal* només el tracta de «torpe», de «chulo» (una cosa per l'estil de *tarambana*), de «mal homo», «qu'altera sa veritat ab frescura sens igual»; que's republicans de Manacor, Ciutat i demés viles que'l coneixen «l'han dimitit», no volen sebre res d'ell, i per lo meteix «es romás aislat i desacreditat» per «haver donades» ab s'in-*Justicia* i es seus discursos «a la major part des manacorins» «grosses castanyes i micos ab tota l'orde»; de tal manera que ha fet casi impossible a Manacor «s'ideal de sa República». Acaba s'articulista per dir que basta qu'En J. Moya diga una cosa, per veure qu'es falsa, qu'es tot lo contrari de lo qu'es missatge d'En Lerroux diu.— Així, s'esplica un republicà sobre un altre republicà demunt un periòdic republicà com *El Ideal* qu'ha fetes sempre tantes de protestes de que vol sobre tot s'unió des republicans, i que's republicans vajen sempre ben units fassen tot un cor, dirigint totes ses seues armes contra sa Monarquia. Ara lo gustós seria sentir En J. Moya cantant ses glories de sa gent de *El Ideal*. Es segur que'n sortirien de ferestes i que hi porien llogar cadiretes. Pero com s'in-*Justicia* va aixamplar es potons, ara l'homo no té... *óruga*. s'entén, periòdic aont publicar. lo qu'escriu.

Lo bo es que diuen qu'encara no se'n es anat an es Continent. I aixó que publicá que feya temps que hi tenia feynes. Mos sembla que an es Continent n'hi deu tenir tantes com aquí, que ja no n'hi té cap, gracies a Deu.

IV

¡Ah poc cervell!

Es es favor més gros que li poren fer dirli aixó a un tal «Marcelo», que demunt *El Ideal* taya claus dissapte passat contra En Maura, tractantlo d'«assassí d'En Ferrer», d'homo «sense cor ni conciencia», que té ses «mans» «plenes de sanc de tantes víctimes, de tants d'ignocents, de tants d'héroes». ¡Quina hipoteca que deu esser aqueix escriquedor! Mant i no sap que's diu quant tracta En Maura d'«assassí d'En Ferrer». An En Ferrer no'l sentenciá En Maura, sino 's Tribunal Militar. ¿Qui no hu sap an aixó? E-hu sap massa aqueix escriquedor, i a pesar de tot ment i calumnia En Maura, perque no 's pot assaciar d'altra manera de sa rabia qu'En Maura li fu, com en fa'a tots es revolucionaris perque, dins s'orde actual de coses es sa forsa política més grossa que hi ha contra ells. Per aixó el duen tant cuantra, i fan flamada

cuantra ell; i, per ferlo odiós an es poble, li posen ses columnes més ferestes, més descarades, més criminals, mentint com-e vils, com-e canalles, que lo que's meixen es una potada demunt sa butza. ¿Qu'En Maura «du ses mans brutes» de «sa sanc de tantes víctimes, de tants d'innocents, de tants d'héroes» Es mentida! ment tan alt com es, es qui hu diu! ¿Quines son aqueixes «víctimes», aqueys «innocents», aqueys «héroes»? ¡Veyam! que les anomé aqueix desenfreit de *El Ideal*! Sí, deuen esser «innocents» i «héroes» per l'estil d'En Ferrer, capitá de lladres, incendiari i assassins, que volia matar tots es capitalistes, tots es capellans, frares i monjes, que volia fer fer uy a tot i destruirho, que recomanava an ses seus, com-e medis de propaganda de ses seues idees, es veri, ses bombes i sa dinamita. Sí, ets «innocents», ets «héroes» des republicans son aixó: lladres, incendiari, bandetjats, assassins, gent de forca! No es estrany si la duen d'En Maura! L'honren molt an En Maura ab sa rabia qui li tenen, ab sa guerra que li fan. ¡Ay d'ell si aqueixa mala gent l'alabaven i li feyen costat.

Ah! no pensávem a donar s'enhonorabona an aquell tal «Marcelo» p'es grans coneixements que demostra tenir des castellá, parlantmos de «esclávica servitud» ¿Qu'es aixó, germá de «esclávica servitud»? Veyam si sou capaç de citar-me cap autor castellá qu'haja dita may tal barbaritat, en no esser un barbatxo de rell! ¡La «esclávica servitud»! Massa se veu que hu sou ben «esclau», pero de s'ignorancia i de sa toixarrudesa. ¡Ja hu val ab aqueys *castellanistes* de pan-fon-teta!

V

Una clotellada a «El Ideal»

Le hi acaba d'encivellar, pero ben a ferir, no cap clerical, sino es meteix *President*, interí perque no n'hi ha d'efectiu, des Partit Republicá de Mallorca. Es *President* des Socialistes mallorquins demaná oficialment an es des Partit Republicá dia 7 de setembre si aqueix se feya seues unes paraules que posá *El Ideal* dia 2 des meteix setembre, injurioses p'En Pau Iglesias, allá ont dit periódic se dona 's titol de «orga des Partit Republicá»; com també demanava es *President* des Socialistes an es Partit Republicá de Mallorca si aqueix s'adheria a sa rebuda qu'alguns republicans, entre altres es de *El Ideal*, feren an es lerrouxistes Ullteds, Pic i Vich. I ¿saben que contestá es *President* des Partit Republicá de Mallorca dia 14 de setembre? Idó que 's Partit Republicá no va tenir art ni part en lo de sa venguda d'aquelles lerrouxistes i que 's Partit Republicá no t'e a Mallorca cap periódic que sia «orga» des que Partit ni tenga cap «carácter oficial». —¿E-hu sentiú, escriguedoretos de *El Ideal*? Es *President* des vostro Partit vos fa mentiders; voltros posau cada dissapte que's vostro paperot es «orga des Partit Republicá», i es vostro *President* declará dia 14 de setembre que no es ver que's Partit Republicá tenga tal «orga». No res, espolsaulavos an aqueixa clotellada tan a ferir que vos encivella dia 14 de setembre es vostro *President*. E-hi ha que confessar que hi tengué tranc i que no va plányer gens sa má.

VI

¿Vol dir no s'es rompuda?

S'Obrrer *Balear* assegura dissapte passat que no es ver que sa *Conjunció*, sa lliga de republicans i socialistes se sia rompuda ni desfeta. Oficialment no estaré rompuda; pero de fet ¡vaja si hi está! Es fets e-hu demostren qu'En Pauet Iglesias i En Sorianetxo tiren per un vent, i N'Azcarate, En Melquiades Alvarez i En Galdós per un altre. Sobre tot, a la cullita se veurá'l fesol. Ja'n tornarem parlar dins un parey de mesos!

Aixó es sa sort d'Espanya: que's nostros republicans no's saben entendre en lloc, ni dins cap regió ni ciutat ni dins tot Espanya; i sempre son estats així. Deu fassi que continuin lo meteix, fins que'l dimoni les se'n duga. I los se'n durá tots, ¡vaja si los se'n durá! si no's converteixen d'hora.

VII

Se veu que qualquen enrreia

P'es socialistes de s'Obrrer *Balear*, parlam que dissapte passat mos surten ab un elogi colossal a ses «doctrines» socialistes d'aquell gran embuyista d'En Marx, que's meteixos socialistes que hi veuen una mica, fa estona que li ha tapat es cap, i les han arreconades an aquelles doctrinotes, per inservibles. Com es socialistes de Mallorca se veu que son de l'any u i que se'n van ab so tranc vey i que no se'n temen de ses passes que fa's socialisme intel'lectual, encara están tots baves ab ses toixarrudeses d'En Marx. I diuen que aqueixes toixarrudeses les duen an es socialistes «de triuñ de triuñ» ¿Ay si? ¿I aont son aqueys triuñs? ¿A France, a Espanya, a Italia? ¿Aont? Esperam... d'aseguts que mos ho diguen es «companys» de s'Obrrer *Balear*. Se necessita tenirne poc de cervell, ab so fracás tan frese de ses derrereres «vagues» socialistes dins Espanya, per venirmos a parlar de que's socialistes «van de triuñ en triuñ». Sí, pero, hi van «derrotats» i vençuts. De manera que's *triuñ* es des seus contraris, i sa *derrota* d'ells. ¡Bé va 's frit!

Ah! també mos fan a sebre es *companys* de s'Obrrer *Balear* que s'embuyista d'En Marx ha vençut el Bon Jesús, l'ha safalcad. ¡Quina barbaritat! ¡pobres escriguedors de s'Obrrer *Balear*! ¡com deuen tenir aquell caparrinoy seu! ¡Se veu que ja no les nequeda gens gens de suc de cervell! ¡S'eczero d'En Marx haver vençut i bolcat el Bon Jesús, es meteix Deu! ¡Senyor perdonoulos, que no saben que's metjenquen!

VIII

Sa retirada d'En Nadal

Dissapte passat es *Puput* posa una manifestació d'aquell tal *Nadal*, dient que se «retira» de dit periódic i confessase «reu d'atentat contra sa Mare amantíssima l'Esglesia en la veneranda persona de s'Autoritat Esglesiástica» Aqueixa confessió mos commou, mos edifica, mos umpl de satisfacció. Tot lo dolent qu'haja pogut escriure En Nadal, devant aqueixa confessió seua, per noltros ja no existeix, es! com si no hu hagués escrit. Per un homo que té's valor i sa dignitat de confessarse així, no tenim més qu'un cor ple d'amor i uns brassos uberts per rebre'l i estrenerlo ben fort demunt es nostro cor.

¡Quina gracia tan grossa que vos ha feta Deu, O *Nadal*! ¡Tot vos sia enhonorabon! ¡Noltros la mos donam a noltros meteys, com-e fiys de Deu!

IX

Com es que dissapte passat no diguérem «Animalot pudent» an es «Puput».

A alguns amics nostros les va venir de nou aixó. Vetassí com va esser. Un amic nostro, es qui va fer comprendre an *En Nadal* que no li estava bé escriure demunt tal paper i que se'n havia de «retirar», mos va dir que's qui manetjen dit periódic, semblava qu'estaven ab bona disposició i que ja no tornarien admetre escrits herètics d'En Primet ni atacs a sa Relligió ni an es clero; i mos indicá aquell bon amic nostro que, com sabia que an aquells senyors les molestava molt que anomenássem es seu periódic *Animalot pudent*, convendria no donarli pus tal nom fins que vésem si resultaven veres o no aquelles bones disposicions, a fi de facilitar una solució favorable en tot sentit. Mos semblá molt bé aixó, i repassárem ets articles ja escrits, i esborrárem per tot lo d'«Animalot pudent», posanhi *Puput* a fin de que en tota LA AURORA; no hi sortís cap paraula que pogués ofendre aquells senyors, que mos deyen que tan ben disposts estaven. Aquest va esser es motiu de no haver anomenat dissapte aquell periódic més que ab so nom qu'ell meteix se dona.

En camvi ¿com demostrá aqueix periódic ses bones disposicions que's qui'l manetjen, havien dit que tenien? Publicaren sí sa «retirada d'En Nadal»; pero també entaferraren un nou article d'En Primet, ple de mentides i de blasfemies, negant s'Autoritat de Papa, sa divinitat de l'Esglesia i que la Sagrada Escriptura sia inspirada de Deu; i llavo, per afegitó, posá aqueix periódic un article ple de veri contra'l digníssim Rt. Sr. Vicari de Mancor.

¿Aixó son ses bones disposicions que deyen aquells senyors del *Puput* que tenien?

Tenguem paciencia fins a veure com sortirá dit periódic avuy. Si segueix posant herejies i blasfemies d'En Primet contra sa Relligió i calumnies i infamies des meteix o de qualcun altre contra l'Esglesia o es Clero, seguirem tractantlo així com el tractávem primer, així com se mereixia.

X

Infamies, herejies i blasfemies d'En Primet.

Si, n'hi amolla un bon raig demunt es *Puput* de dissapte. Just així com aquells bandetjats que envesten es viatjers indefensos, enflocantlos: ¡*Gran lladre, es doblers o la vida!*—així En Primet comensa per dirnos *mentiders*. Pero ¿mos prova cap mentida? Ben alerta que hi va. En camvi ell no s'atura de mentir, atribuintmos coses que noltros may hem dites, per fermos apareixer en ridícul i derrotats per ell. Assegura que En Revenjoli «diu que tot lo de l'Esglesia es posat per Deu». Es fals de tota falsedat qu'En Revenjoli haja dit may una tal cosa. ¿Quant ni aont e-hu ha dit? ¿Per que no cita En Primet ses meteixes paraules nostres?—¿Que's mereix un homo que, per combatre's seus contraris, les atribueix

coses qu'ells may han dites, i refutantlos aquelles coses qu'ells may han dites, se vanagloria d'haverlos bolcats i fets menjar pols? Un homo així, no mereix més que's despreci de ses persones decents.

Passa més envant En Primet, i «sostén que tot lo de l'Esglesia son mandatos de Papas, Bisbes i demés Autoritats Esglesiásticas, segons es criteri que cada qual ha tengut». De manera que l'Esglesia, segons En Primet, no es res fundat de Deu, ni té l'Esglesia cap doctrina de Deu ni institució de Deu ni autoritat de Deu ni conta l'Esglesia ab s'Assistencia de Deu Fill ni ab sa de Deu Esperit Sant. Segons En Primet, l'Esglesia es una cosa purament humana, just d'ets homos, res de Deu.

¡Aixó permeten'es senyors que manetjen es *Puput*, aixó permeten que's diga demunt es seu periódic! I es segur que, si les déyem que no son catolics, se'n ofendrien ferm, i mos tractarien de calumniadors! ¡I ells ab so seu periódic neguen sa divinitat de sa Relligió catolica i de l'Esglesia catolica! ¿Per ont para's vostro catolicisme, senyors meus?

I segueix En Primet demunt es *Puput* fent befa del Papa perque ha suprimides algunes *Festes de Precepte*, suposant que's Papes no son més qu'uns triconetjadors que posen i lleven festes sense to ni so. Diguérem, fa setmanes, i avuy repetim: es *precepte de dret diví*, posat dit rectament de Deu, era de santificar es *dissapte*. L'Esglesia, ab s'autoritat rebuda de Deu i en memoria d'haver resucitat el Bon Jesús lo endemá des dissapte, posá que's *dia de descans i de santificació* fos lo endemá des dissapte, anomenant aqueix dia *dia del Senyor*, axo es, diumenge. Ses altres *Festes de Precepte* les ha posades l'Esglesia ab s'Autoritat que té de Deu per aixó, segons ella ha cregut convenient; i ab sa meteixa Autoritat de Deu, així com n'ha posades en tant en tant de *festes*, també n'ha llevades; i no just ara, sino en diferents ocasions desde que Deu la fundá. ¿Que hi ha de lleig ni d'irregular en tot aixó? ¿No han fet sempre lo meteix totes ses altres Autoritats de la terra de tots es sigles, que han anat posant lleys i llevantne, segons han vist que convenia? ¡I tota lley ha obligat fins que s'Autoridat l'ha mantenguda; i, sempre que s'Autoridat l'ha llevada, ha deixat d'obligar.— Com se coneix qu'aqueix Primet ni sap que son lleys ni qu'es Autoritat. ¡Només sap bramar contra Deu i contra l'Esglesia!

I segueix En Primet demunt es *Puput* mentint a la descosida, assegurant qu'En Revenjoli «diu que la Sagrada Escriptura es escrita p'es metsix Deu» Es fals de tota falsedat que En Revenjoli haja dita may una tal cosa. ¿Aont ni quant e-hu ha dit? ¿Per que no cita En Primet ses paraules aont En Revenjoli haja dit res d'axó? Pero ¿com les ha de citar si no existeixen? I aquí repetim lo qu'hem dit més amunt: ¿que's mereix un escriptor que du sa poca alaxa fins a s'estrem d'atribuir an es seus contraris paraules qu'aqueys no han dites, i llavo refutar tals paraules inventades, per vanagloriarse d'haver bolcats aquells contraris? ¿Que's mereix més que's despreci de totes ses persones decents? Aixó's mereix En Primet qu'apella a armes de tan mala lleiy, que soyen es qui les toca. No, En Revenjoli no «ha dit» may que «la Sagrada Escriptura es escrita p'es meteix Deu», si;

no qu'es sants *homos de Deu* que l'escrigueren, la varen escriure baix de s'inspiració de Deu Esperit Sant. Això es lo que diu i ha dit sempre En Revenjoli, i no lo que li atribueix, mentin, aqueix gran mentiderando d'En Primet.

I segueix En Primet calumniant la Sagrada Escripura demunt es *Puput*, dient que «es contrari» a «lo que diu la Sagrada Escripura» sa teoria de que «es sol està fixo», i qu'es sa terra que «volta's sol», que roda en torn d'ell. ¿Aont es que la Sagrada Escripura nega aqueixa teoria? ¿aont es que la Sagrada Escripura negui reyalmment que sa terra volta's sol? Veyam, Sr. Primet, citaumos es passatges de la Sagrada Escripura que ensenyin reyalmment que sa terra no volta's sol! Treyllos an aqueys passatges, i les discutirem! Hala, envestiu vos que prenteniu tant de cames primes.

¿O voltros ánimes piadoses! que com-práveu es «Puput» per riure, per veureli corretgir tots ets abusos, fossen d'ont fossen, figurantvos que ab tota conciencia el poríeu lletgir an es «Puput», ¡mirauho quantes d'herejies i blasfemies diu i escampa per tot Mallorca contra sa Relligió i l'Esglesia, negant que l'Esglesia sia res fundat de Deu, que tenga s'Autoritat de Deu, sino que tot lo de l'Esglesia es just cosa d'homos; negant que la sagrada Escripura sia inspirada de Deu, suposant que diu mentides, que está plena de mentides sa paraula de

Deu; negant que hi haja Infern ni Purgatori; dient que sa Missa i sa confessió no son més qu'invençions i estafes des capellans. ¡Hala ánimes piadoses, lletgiules an aqueixes senyades d'herejies i blasfemies i d'infamies contra Deu, contra sa Relligió, contra l'Esglesia; i llavò pegauvos tocs p'es pits i anauvosne a combregar...! ¡Un retaló de sabata vos escauria més que no cap hostia consagrada! ¡Passa de ver que no's moriren tots es benepts, s'any de sa neu!

¿E-hu sentiú, o sollerics? Es qui escriu totes aqueixes herejies demunt es «Puput», diuen qu'es el Sr. Mestre de s'escola layca des republicans de Sóller. Lo cert es qu'aquest senyor no n'ha protestat de que sia ell. I ja hu sabeu: qui calia, otorga. Sr. Mestre de s'escola layca des republicans de Sóller, ¿e-hu sou o no hu sou vos qui escriuiu totes aqueixes herejies i blasfemies contra Deu, contra l'Esglesia, contra sa Relligió? Si no hu son ¿per que no motau? Parlau ¡que Cristo parlava i estava en la creu! I si ensenyau totes aqueixes herejies i blasfemies demunt es «Puput», ¿que heu de fer dins s'escola layca des republicans de Sóller? ¡Allá sí que vos deveu amollar! ¡O sollerics! ¡fogiune d'aqueixa escola del dimoni! ¡Ay de tots es pares i mares que hi envien es seus fions! ¡De quina manera que'ls enforcará'l dimoni, si no lleven aquells fyps seus més que depressa de tal escola infernal!

rorisá's catolics i es protestants; Buc-er va dir que Servet mereixia que li arrabassassen ses entranyes. Ell contesta atacant furiosament Luter i ets altres caps-pares protestants, fentlos mostrar sa filassa. Llavo compren que no está segur dins Suïssa i manco dins Alemania entre protestants, ¿esposat a que li fassen sa pell (com eren tan tolerants!); i l'homo se tira dins França, deixa anar ses questions teològiques, i se dedica a ciencies naturals, i se passa vint i un any dedicat an aqueys estudis baix des nom de «Miquel de Vilanova», establintse a París. Allá coneix l'any 1534 es famós Juan Calví, es cap-pare principal des protestantisme després de Luter; i, disputant sobre la Trinidad, se barayen fort de tot. En Servet se'n va a Lyon de corrector de proves, publica una preciosa edició de «Tolomeu. Allá se dedica a sa Medicina ab el famós Sinforiá Champier; se'n va a París l'any 1535 a seguir aqueys estudis, fentlos baix des doctors més famosos de llavo. Al punt obrí cátedra de matemátiques, i un des seus deixebles arriba a ser Arquebisbe de Viena del Delfinat; escriu algunes obres de Medicina, que foren molt lletgides, fins que l'any 1553 en publica una altra, «Christianismi restitutio» explica lo de que sa sanc circula, això es, sa «circulació pulmonar», qu'es es punt de partida pe' s'altra. Ell va esser es qui primer en parlá, i no s'inglés Harwey, jo republicanetxos de Sóller! No va esser aqueix ingles, sino un espanyol, En Servet, qu'ainá primer que negú sa circulació de sa sanc. Alguns han prentengut que va esser s'italiá Reyalt Colombo; pero s'obra d'aqueix sortí l'any 1559, i sa d'En Servet l'any 1553. Més de xixanta anys més tart Harwey perfeccioná s'explicació d'En Servet i En Colombo, cubrintse de gloria. Pero sa gloria des descubrimment no es de Harwey, sino d'En Servet. ¿E-hu veys jo republicanetxos de Sóller! com e-hi colcau ben enreret? ¿e-hu veys com sou molt atrassats, estantissos de tot? — De manera que's fals que l'Esglesia Catolica ni negú altre perseguiu Harwey per això de sa circulació de sa sanc. — Pern ¿i an En Servet? ¿Qui va esser que'l perseguiu? Vegemho: de resultes de questions ab metges de París, En Servet passa a Avinyó i a Charlieu, i hi fa de metge tres anys. Tenia a-les-hores trenta anys. Torna a Lyon l'any 1541, fa una nova edició del «Tolomeu», dedicada a son deixeble l'Arquebisbe de Viena, aont se passa de l'any 1542 fins a 1553. L'any 1546 entaula una polémica ab En Calví sobre sa divinitat de Jesús i la Trinidad, bolcant lo an En Calví, per lo que aqueix li jurá un odi etern i ferli sa pell es dia que li queygués En Servet baix de ses seues arpes. L'any 1553 En Servet té sa mala hora de publicar «Christianismi restitutio», que no era sa «restauració», si no sa «destrucció des Cristianisme», això es, contra's dogmes fonamentals de sa Relligió. Aquella obra indigná catolics i protestants, pero sobre tot aquests perque encara eren es qui hi sortien més singlats, especialment Luter i Calví.

Calví se servi d'un francès refugiat a Ginebra per delatar En Servet a l'Inquisició de França. Aquesta procedí contra En Servet; pero noli porien provar casi res per no haverli trobat a quell libre heretic ni sebre per ont parava. E-hu sap En Calví, i per via d'aquell francès, refugiat a Ginebra, envia a l'Inquisició de France ses cartes meteixes qu'en Servet li havia escrites a Calví ab aquella polemica de 1546, i envia Calví a l'Inquisició tots ets antecedents heretics d'En Servet per que'l poguessen condemnar. Ab això, l'Inquisició posa pres En Servet dia 4 d'abril de 1553; ell nega que siga En Servet heretge, sino En Miquel de Vilanova, i qu'aquelles cartes, si bé eren seues, no eren més qu'un exercici dialectic, i qu'ell no havia ensenyat ni volia ensenyar res contra sa fe cristiana. Es jutges que l'havien de jutjar, li eren favorables; i per no haverlo de condemnar, feren ets uys grossos, i el deixaren fogir dia 7 d'abril cap a Suïssa, aont el trectaren es protestants més malament que no es catolics de France. Arriba a Ginebra dia 13 d'agost; En Calví hu sap, el fa prendre; el processen. Calví demana de parer a totes ses Esglesies Protestants de Suïssa;

cap va demanar clemencia ni lenidat p'En Servet; i dia 26 d'octubre el condemná es Tribunal protestant de Ginebra a mort de foc per heretge, i lo endemá el cremaren de viu en viu. Durá's suplici «dues hores» ¿Protestaren de tal feta ets altres protestants? Casi cap; casi tots es caps pares des Protestantisme, de totes ses Esglesies Protestants, donaren per ben feta sa condemnació i sa cremadissa d'En Servet.

E-hu sentiú, republicanetxos de Sóller? Es qui perseguiu, es qui cremá d'enviu en viu es descubridor de sa circulació de sa sanc, que no va esser, com mentiú voltros, En Harwey, sino En Servet; qui perseguiu i cremá de viu en viu es descubridor de sa circulació de sa sanc, no va esser l'Esglesia Catolica ni es Clericalisme; va esser En Calví, va esser es Protestantisme. ¿Com es que voltros may teniu res que dir des Protestantisme, i tota sa vostra rabia la guardau p'es Catolicisme? Perque com-e bons missatges d'En Barrufet no vos fa gens de nosa, sino companyia es Protestantisme en quant es inimic de l'Esglesia; es que voltros no sou més qu'uns estellicons de ses portes de l'Infern que no paren may de fer guerra a l'Esglesia de Deu, pero que sempre les toca 's perdre. Això sou voltros, republicanetxos de Sóller. — Es qui vulga veure més estensament lo d'En Servet, que consult es magnific estudi que'n fa el prodigiós Menendez Pelayo (*Heterodoxos Españoles*, T. II, p. 249-312).

Carabassencada 6.*

«Es Clericalisme» l'Esglesia «ab so testimoni de Josué va prendre Galileo». «Descubrir sa lley del cel», per l'Esglesia «era una impiedat». — ¡Quina altra mentidassa qu'entaferrau ab axó, o republicanetxos de Sóller! Dia 7 de maig de 1910, discutint ab En J. Moya tractarem ampliament aqueix punt d'En Galileo, demostrant: 1.ª Que Galileo no va esser es qui «descubrí sa lley del cel», sino que perfeccioná es «descubrimment», això es, sa teoria de que's sol es centre des nostro sistema planetari i que sa terra volta 's sol. 2.ª Qu'aqueixa teoria l'havien defensada ja ets antics filosofes pitagòrics, i la resucitaren alguns astrònoms del sigle XV, fentlos costat precisament es Prelats de Roma; tant, que l'teólec Nicolau de Cusa va defensar tal teoria dins un libre i el papa Nicolau V l'any 1448 el feu cardenal; i vé després es canonge prussiá Copèrnic la primeria del sigle XVI, i formala aquella meteixa teoria dins un libre, acabat l'any 1530; i un deixeble seua defensá devant el papa Clemente VII, que'n quedá ben agradat, fins que's publicá dit libre l'any 1547, dedicat an el papa Paul III. Va córrer aqueixa teoria per tota l'Esglesia de Deu, sense que a cap Autoridad Esglesiástica li ocorregués condemnarla. Pero la derreria des sigle XVI se presenta Galileo, catolic fervorós, un gran talent, partidari d'aquella teoria, que perfeccioná molt; pero cometé sa pifia d'aficarse a voler senyalar es sentit que s'havia de donar a certs passatges de la Sagrada Escripura. Això d'interpretar la Sagrada Escripura, ab ses nafres tan feresques des protestantisme, era una questió que cremava; i era desnaturalisar sa questió científica fentne una questió teològica. Denunciat Galileo a l'Inquisició, no per haver «descubert sa lley del cel», com mentiú voltros republicanetxos de Sóller, sino pe's ses seues interpretacions de la Sagrada Escripura volentla subjectar an aquella teoria; — l'Inquisició l'any 1616 i l'any 1633 se'n ocupá, i el privá de fer aquella casta de defenses des sistema des moviment de sa terra, i ell acabá per sometre's hi. De manera jo republicanetxos de Sóller! que's completament fals tot això que voltros deys que l'Esglesia «ab so testimoni de Josué va prendre En Galileo», perque tenia per una «impiedat» «es descubrir sa lley del cel». ¿Aont consta que per «prendre En Galileo», l'Inquisició invocás «es testimoni de Josué»? Es ben fals que l'Esglesia haja considerat may una «impiedat», es «descubrimments» astronòmics. ¿No defensaren sa teoria des moviment de sa terra tants d'astrònoms, com hem vist, des sigle XV i XVI dins sa Cort des Papes? ¿No feu el

DE TOTES ERBES

Seecció local

An es *Convent* (esglesia de St Vicens Ferrer) diumenge hi hagué festa grossa: aná molta de gent a l'ofici i una processó a's cap vespre d'aquelles més de veure, tot en honor des quinze Misteris del Rosari.

Per totes ses esglesies sa celebra ab gran solémnidat es *Més d'octubre*, resantse'l Rosari ab Esposició del Santíssim, i per tot e-hi va gent a voler, gracies a Deu.

Ses obres de l'esglesia parroquial van endevant. Ja está acabat es bras des creuer qu'era s'antiga capella de l'*Assunta*. El Rt. Sr. Rector diumenge convidá la gent a anarhi a adesar es trossam i picadís i destrossa de ses voltes veyes i contraforts. Aqueix bras nou fa un bo que no es de dir. Beníssim!

També ha feta molta de via es campanar de la Parroquia. Aviát romandrà llest el dau o cos aont e-hi ha de haver ses campanes i llavò ja no més e-hi faltará sa cucuya.

Es vermar ja s'es acabat. S'esplet no es estat gayre cosa, ni es preus des reymys tampoc.

Ses figures sí qu'han capitat bé: ab so no anar de ploure, han pogut madurar beníssim i se'n son assecades com pocs anys, gracies a Deu.

Mes carabassencadas des republicans de Sóller.

Sí, hem de seguir posantles en solfa ses «carabassencadas» qu'enfoca sa fuya carabassenquíssima que escamparen s'altre dia es grans terrolers de republicanetxos de Sóller. ¡Seguiguem s'orde de dissapte passat.

Carabassencada 5.*

Sa circulació de sa sanc. ¿Harwey o Servet? «El clericalisme», l'Esglesia «va perseguir Harwey per haver provat que

sa sanc circulava» per dins ses venes. — Es completament fals això que deys jo republicanetxos de Sóller! ¿es una infame calumnia! ¿Com se concep qu'una Autoritat, sia sa que sia, de cap poble mitjanament civilisat, se'n vaja a perseguir negú per cap descubrimment útil que haja fet? Es una infame calumnia que posau a l'Esglesia Catolica! I si no, ¿aont ni quant ni qui de l'Esglesia Catolica va perseguir may Harwey per cap descubrimment qu'hagués fet ni per cap altra cosa del mon? ¡Vaja, republicanetxos, digauho, si sou capaços! Pero ¿com e-hu de dir? si tot això no es més qu'una solemníssima mentida, una descaradíssima calumnia ¿Era catolic Harwey? ¿d'ont era? ¿era de cap pais catolic o habitava dins cap, de manera que l'Esglesia pogués exercir autoritat coactiva demunt ell? ¡Si era ingles i protestant En Harwey! Nat l'any 1578 i mort l'any 1658, estudiá a Padua (Italia) essent jove, aont va aprendre de Eustaquí Rudio lo de sa circulació de sa sanc, qu'ell va ensenyar després a Londres desde l'any 1619, i més envant l'any 1628 publicá una obra aont formulava admirablement sa doctrina de dita circulació, que feya estona que certs metges italians l'ensenyaven, es primer de tots Reyalt Colombo, que'n publicá un'obra l'any 1559; pero encara li era passat devant s'espanyol Miquel Servet, gran talent, pero desgaveilat, nat devers 1511 a Tutela de Navarra, de pares procedents de Vilanova de Sixena d'Aragó, enviat a Tolosa a estudiar l'any 1528, aont se fa heretge, sense demostrarho gayre tot d'una. El pren per secretari un confés de l'Emperador Charles V. que'l se'n mena per Italia i Alemania, se fa coeixent de Melancton, un des caporals des protestantisme, i tal volta de Luter. Deixa aquella secretaria, i se'n va a Basilea; el coneixen ets altres dos caporals protestants Zuingli i Ecolampadi, i s'esglayen de sentirli negar sa divinitat de Jesucrist; se'n va a Strassburg. aont ets altres doctors protestants Bucér i Capiton tracten de llevarli aquella heregia des cap, pero no fan tec, i publica ell l'any 1531 una obra contra la Trinidad, negant sa divinitat del Fill i sa de l'Esperit Sant. Aqueixa obra ho-

Papa l'any 1448 Cardenal En Nicolau Cusa per haverla defensada? ¿No va esser un canonge, Capèrnic, es qui formulà aquella aquella teoria, tan admirablement, que li donà nom, mereixent per això sa protecció del Papa. De manera que's fals que l'Església condemnà per heretge En Galileo; com es fals que per l'Església sia estat may «una impiedat» es «descubrir la lley del cel», i finalment es fals que Galileo «descubrí», tal «Lley». E-hu sentiut, republicanetxos de Sóller?

No res, per avuy ja vos bastará per caldera. Seguirem dissapte qui vé, si Deu ho vol i som vius.

Na Francineta

Axó eren tres germanes fadrines, qu'estaven totes sóletes: Na Biatriu Na Florentina i Na Francineta, qu'era sa darrera, i ses altres dues la duyen molt ab vensó, la tractaven a barrades, la feyen estar sempre a l'estaqueta dins sa cuyna i la mataven de feyna, i tot perque era més garrida i més playent que no elles.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que'l Rey d'allà era fadrí encara, i va fer fer unes *dictes* que's presentassen totes ses fadrines a un ball que's faria de tres dies a ca'l Rey, per qu'ell pogués triar sa més garrida i que més li agradás.

Ja hu crec que, arribat es primer dia des ball, Na Biatriu i Na Florentina s'hi espitxaren ben peus alts i ben endiemenjades perque anaven més casadores que no un gat de rates, i se figuraven que tot d'una que'l Rey les guiparia, en quedaria ferit l'á, i llavó ses raons serien quina de ses dues havia de prendre, si bé creyen que sempre sa poria arretglar, treguent busca.

Sobre tot, se'n hi van an es ball, i me deixen sa pobre Francineta tancada dins sa cuyna, tota acoiguda i plena d'angunia, poreu pensar.

¿Que me'n direu? Ell afina una ratjola verda a un recó que no era com ses altres, la toca i veu que s'engronsa i ¿que fa ella? L'alsa, i me troba allà devall un'escaleta que se'n anava per endins, ab un escalonet d'or i un de plata, i un escalonet d'or i un de plata.

Bé hu poreu pensar que ja la pren an aquella escaleta, i per avall i per endins! devalla qui devalla escalonets, un d'or i un de plata, fins que s'acaba aquella escaleta, i s'al·lotona se troba dins una cambra grandiosa, que tot, parets, trispol i paladar tot era un miray; i as mig de sa cambra un llit tot d'or ab set matalassos de plomes, i una senyora d'edat, pero ben garrida, ajeguda.

—¡Bon dia tenga, senyora mia! diu Na Francineta. ¿Que m'ho perdón si som entrada assí dins! M'hi ha duyta aquexa escaleta sense jo temerme'n.

—No tengues pena d'axo, Francineta! diu aquella senyora, qu'es el Bon Jesús que t'ha duyta. Figure't que havia mester un'escudella de brou, i no tenia negú que la m'encalentís i la me dugués.

—¿Vol que le hi enllestesqui jo? diu Na Francineta.

—Prou, prou! diu aquella senyora.

Na Francineta li encalenteix s'escudella de brou a uns fognets alts que tenia aquella cambra dins un lligador; du s'brou a sa senyora, que'l pren i el se cala tot; i, com li torna s'escudella, li diu:

—Preu aqueixa noueta que hi ha dins s'escudella; i, en veure't apurada, trenquela! I mira! sempre que guaytarás pe'sa finestra de sa cuyna, si't tieren res, per bo que sia, no hu prengues! ¡torneu tirar an es qui t'ho ha tirat!

Na Francineta pren aquella noueta, dona sa bona nit an aquella senyora demanantli si volia res pus d'ella; sa senyora li diu que no, i Na Francineta per amunt per aquella escaleta fins que torna esser dins sa cuyna. Posa de bell nou aquella ratjala verda an es seu lloc, de manera que no's conegues que l'haguessen alsada; i llavo trenca se noueta.

I heu de creure i pensar que hi va haver un vestit de vellut vermey, sa

(1) La'm contaren la noble senyora D.ª Marcè Cotoner i Allende-Salazar de Dameto, al cel sia, i la sena neta la senyora D.ª Marcè Dauneto i Rossinyol de Zagarrada.

cosa més preciosa que vos pogueu imaginar, i un collar de perles, i unes brasserolles d'or clavetetes de rubins, i llavo una cadira de mans tota de plata i sis criats vestits de seda per durla.

I ¿que fa ella? Se posa aquell vestit de vellut vermey, aquell collar de perles i aquelles brasserolles d'or clavetetes de rubins, s'asseu ben asseguda aquella cadira tota de plata, i aquells sis criats l'alsen pe'ses anelles que tenia per durla a brassos, i ja diuen:

—Senyoreta, aont vol que la duguem?

—A ca'l Sr. Rey, an es ball que hi fan anit! diu Na Francineta.

I aquells sis criats, vestits de seda, ¡de d'allà cap ca'l Rey! ab Na Francineta ben asseguda an aquella cadira de mans.

An es portal de Ca'l Rey s'aturen, ella devalla, més jeujera qu'una titina i ¡per amunt pe'sescaleta! com un estel.

Entra an es ball, i tothom, com la veu queda ab un peu alt, i totes ses al·lotes ¡una envēja rabiosa d'aquella revel·lera que's presentava tan xerevel·la i etsisadoral!

El Rey, ja hu crec, volgué ballar ab ella, i no s'aturava de mirarla-se tot embadalit i esteferil·lat.

I lo bo va esser que, encara no hagué acabat de ballar ab el Rey, com fuig just un llonzi des ball, pren escala, com es an es portal se planta demunt aquella cadira de mans; i es sis criats, vestits de seda, de ¡d'allà ben analalats! La tornen dins sa cuyna i li diuen:

—Senyoreta, ¿vol res pus de noltros?

—No, bona gent! diu ella.

—Ido ¡bona nit tengal diuen ells i descompareixen ab sa cadira de plata; i a l'acte li descomparagué igualment a Na Francineta es vestit de vellut vermey, es collar de perles i ses brasserolles d'or clavetetes de rubins.

Lo endemà no's parlava d'altra cosa més que d'aquella fadrineta des vestit de vellut vermey, es collar de perles i ses brasserolles d'or clavetetes de rubins, que negú havia sabut d'ont sortia, que'l Rey tot d'una havia volgut ballar ab ella, pero qu'ella, a l'acte d'haverhi ballat, era fuyta, i negú sabia per ont havia pres.

Tothom en tenia mal de ventre de qui poria esser aquella gran pitxorina; pero encara ses qui'n tenien més, eren Na Biatriu i Na Florentina, que tot lo dia no parlaren d'altra cosa. I poreu fer contes quines riayes no hi devia fer Na Francineta, com les sentia; pero ella ¡ben alerta a badar boca!

¿Que me'n direu? Ell com Na Francineta hagué escurat, guayta pe'sa finestra que becava dins es jardí de ca'l Rey, i hi afina la Reyna véya, que li diu:

—Francineta, ¿vols una taronjeta? No res, ventassí una!

La hi tira, Na Francineta l'angospa; pero tot d'una la hi torna tirar a la Reyna véya; la fer an es cap, i la tomba, i la pobre Reyna román estesa allà meteix.

Quin retgiró que pren Na Francineta! I ¿que fa ella? Tanca tot d'una sa porta de sa finestra de sa cuyna, i la tengué tancada tot lo sant dia, a fi de que no li donassen sa culpa a ella d'haver tomada i estesa la Reyna véya.

—¡Ja hu seré venturosa, deya ella en sí meteixa, si aquesta vegada no'n fan un serró de mil! ¡Aquella altra senyora d'aquella cambra d'allà endins en té la culpa!

JORDI DES RECÓ

Més sobre garrovers

Per tenir bons garrovers, convé ferm fer es planter de garrovins, de garroves de sa mateixa varietat; y casi es segur, que's fills semblarán a sa mare. Jo n'estic ben segur, tant que tench garroves preparades per ferne enguany mateix. Pero tenim qu' afegir que, quant prenguem ses claricies per dir alguna cosa des fruyt de tals garrovers, no pujárem dalt s'abre y en ses mides mos errárem una mica. Aquelles garroves d'Onda son de quinze a devuyt centimetres de llarc per dos y mitx d'ample, i de un gruixa ofavorit. Es fruit d'aquest garrover té ventatjes y defectes, com tot lo d'aquest mon. Com es molt grassa aqueixa garrova, té es defecte de corcar; y,

si se torben a covirla any d'aigo, ses corcades se podreixen; pero lo mateix succeeix ab tota garrova grassa.

S'altra varietat que, en quant a fer esfruit gras, poren anar plegades, es sa que molts coneixen ab so nom de *pich de beya*, per quant, com es fruit comensa a tenyir, ses beyes e-hi fan molta pressa. Altres li diuen «rosas», altres *costella d'á*; y per Santanyi. de *la canal*. An es meu entendre, es primer nom y es darrer son es dos més acertats. Es primer ja está esplicat, y es darrer, com ses garroves tenen una canal a cada banda bastant fonda, també trobam que 's nom es ben escayent.

Aquesta varietat, es inmillorable, ab tal qu'estiga demunt peu de flor mascle; y deixantli una branca a's mig de sa rama, no hi cap varietat que li guany a fer fruit, si miram es pes. Es bastant poruch des vent fret, pero n'hi ha que hu son més. Es de fuyatje espès, y per lo tant es d'aquells aont es poy fa més maig. També li ataca es fruit; y, com es gras, també corca; y llavó se podreix un poch lo corcat. Ara com tot t'è remey fora la mort, esbossinetjant, es mal ja está curat, lo mateix que ses faves, que, esceyantles, ni han mester passar p'es fo'n ni escaldar.

Aquesta varietat es sa que més mos agrada de ses véyes que coneixem; y, si fos *hermafrodita*, p'es nostro govern no'n posariem d'altra; y hi empeltariem tots es nostros garrovers de flor mascle, si no fos pe'sa por de que algún esveyador barbatxo, y per lo meteix ab moltes pretensions, en jo esser mort, pensant fer un bé an es meus fills, tayás sa branqueta de flor mascle des mitx de sa rama, y ¡bona nit garroves! fins y tant n'hi torn haver un altre que floresca. Perque e-hi ha que tenir en conte que tal varietat, si no t'è flor mascle prop, de deu garroves, una o dues, serán llargues, de vint centimetres a lo manco; dues o tres de sis o deu; y lo restant, pipius. Pero tenguent per fecundarse, totes son llargues, de setze a vint centimetres, y devegades més.

Altra varietat ab molts de remells *hermafrodites*, tenim; y es de fo millor. Aquí a Manaco era poch coneguda; ara s'estén molt, gracies an es molt de fruit que fa y molt bo; no corca tant com ses altres dues de que havem parlat. Aquesta varietat cad' any fruita; pero, com se suposa, un any més que s'altre. S'any qu'espleta molt, té molts pocs remells *hermafrodites*. Aixó demostra que'ts estambres son produïts per s'escés de fora de s'abre. Els nostros empeltadors los diuen *En Bugander doble*. No tenen remey: en veure garrover ab moltes garroves, ja pensen quina clase de *Bugander* será. Un me parlava d'un *Bugander de boliquet*, i jo li vaig preguntar.—I tu de quina casta de *Bugander* ets? I llavo li vaig esplicar lo qu'era *Bagander*, y li vaig fer veure ab exemplar a la vista lo qu'era es garrover *bugander*, molt bo de conéixer, tant ab sa rama, com ab so fruit. I l'homo quedá conforme. Segons ses noticies que tench, aquesta varietat, mos vengué d'Ervissa; pero fa poch temps que parlant ab l'amich del cor, D. Antoni Ballester, *Enginyer en Cap des Servicí Agronómich* de Balears, me digué qu'ell era estat allà per fer un estudi sobre aquest ram, y no hi havia vista tal varietat. Jo no sé que dirhi; els exemplars més veys que tenim aquí, tenen de cinquanta a xixanta anys. A Felanitx está més estesa, y n'he vist un d'exemplar a Calonge, devora *Ca'n Marinons*, de més de cent anys, y d'un bon tros, segons es meu entendre. En resum, vengués d'Ervissa o d'una altra part, lo cert es que posseim tal varietat, y bon conte que mos dona, gracies a Deu.

ANDREU ALCOVER

A favor de Mallorca i de sa llengo mallorquina.

Sa campanya que's nostro bon amic D. Sebastiá Canyelles, Notari de Selva, va moure contra s'abús de que hi haja notaris a Mallorca que no entenen es mallorquí, que es sa llengo que parla tothom, i moltíssims no n' entenen d'altra—va prenent més forza de cada dia i trobant bons costats i simpaties per tot arreu, lo meteix qu'

allò altre de demanar que ses oposicions a Notaries no's centralisin a Madrid, sino que's fassen devant es Col·legi Notarial de sa regió an-e que pertanesca sa notaria vacant. Ja no es només es Notari de Selva i es quatre regionalistes que demanen aixó. Es sa Exma. Diputació Provincial; es s'Exm. Ajuntament de Ciutat; es el M. I. Col·legi Notarial de Balears; son tots aqueys Ajuntaments que s'hi son adherits i que hu demanen: es d'Inca, es de Senselles, es de Costix, es de Selva, es d'Escorca, es d'Alaró, es de Binisalem, es de Lloseta, es de Sa Pobla, es de Muro, es de So'n Servera, es de Montuiri, es d'Andratx, es de Deyá, es de Sóller, es de Lluchmajor, es de Fornalutx, es de Manacor, es d'Establiments, es de Petra, es de Vilafranca, es de Sta. Eugenia, es de Marratxí, es d'Artá, es de Sta. Maria. I, si Deu ho vol, encara en vendrán més d'adhesions d'Ajuntaments.—¡Beníssim! Aixó es lo que importa, que's pobles manifestin, fassen sentir es seus desigs, ses seues aspiracions. Així senyalen an es Govern una norma, una direcció per governar.

Aixó necessiten es Govern, que hi haja una opinió pública de verdadera sortida des cor des poble, que's orienti, que's e diga: «Per assi heu d'anar! ¡aixó haurieu de fer!

Així, i sols així hi pot haver Govern verament «nacionals». Per haverhi Govern, s'es mester que hi haja poble que s'interessí en que'l governin.—¡Hala idó! ¿Volem que sa llengo mallorquina sia respectada i que no's doni's cas de que hi haja notaris que no entenen sa llengo que parlen es testadors, per lo que mal poren escriure's testament just així com es testador diu? ¿Volem qu'aixó d'esser notaris sia una cosa de tots ets espanyols i no just d'ets estornells d'abeurada que capllevan devers Madrid? Ido treguem cara, asem la veu, fassem valer es nostros drets, manifestant ben fort quins son es nostros desigs! ¡Hala idó! ¡fora son! ¡A treure cara pe'sa llengo mallorquina i pe'sa dignitat i es bé de de Mallorca! ¡Fora notaris que enténquen es mallorquí! ¡fora centralisar ses oposicions a Madrid! ¡Que tots ets espanyols tenguen ses meteixes facilidats per fer oposicions a Notaris! ¡Qu' aixó d'oposicions a Notaria no sia cap privelegi d'ets estornells de Madrid! ¡Igualtat de drets! per totes ees regions espanyoles! ¡Epauya per tots et espanyols! ¡Aixó es lo just!

Sabó Líquid anti-sèptic «Heliosan» Bosch-Alcover.

Tal volta venga de nou que LA AURORA s'afic ara a parlar de tal sabó. Es que'l consideram un progrés ben efectiu pe'sa causa de sa netedat pública i com una defensa contra molts de mals que's prenen. Ses «pastilles» de sabó tenen molts d'inconvenients; si son diferents que s'hi renten, se poren prendre's mals que qualsevol d'aquells tenga, i llavó sempre hi ha s'estugosedat natural d'haverse de fregar pe'sa pell lo que s'hi ha fregat un altre. Res d'aixó succeeix ab aqueix «sabó líquid», en suc, que's ven i sa guarda dins botelletes, que les vos ne poreu dur dins sa butxaca; i, per rentarvos, les destapau, en feys caure unes quantes gotes dins ses mans, una mica banyades, fregau i al punt fa més sabonera que no voleu, i vos feys ben nets. Tornau tancar sa botelleta; i lo que hi queda dedins, sense que negú hu ha tocat, i hu poreu donar a qualsevol per que s'hi rent, sense que negú en pugá esser estugós. D'una botelleta se pot rentar tota una familia. I lo bo es que ve a costar tan poc com es sabó de «pastilla» bo.—Es qui fan aqueix sabó son es senyors «Boch i Alcover». Aquest Alcover es D. Gayetà, fuy des nostro gran amic D. Juan Alcover, gran poeta i escriptor catalá de cap d'ala.

Es ben cert que no es s'amistat que mos fa parlar i recomenar tal sabó es perque el consideram un gran progrés pe' s'economia domèstica, p'es mester de cada casa i un gran mester pe'sa netedat i pe'sa salut pública, qu'es un bé major. ¡Hala idó! ¡a emprar tothom aqueix «sabó líquid Heliosan, marca Bosch-Alcover».